

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

Horní náměstí. Doba mladohradištní, středověk (14.-16.stol.). Sídliště. Záchranný výzkum.

V roce 2001 byla realizována komplexní rekonstrukce vodovodu a kanalizace na Horním náměstí v Přerově. Poloha naleziště je lokalizována na ZM 1:10 000, list č. 25-13-12, plocha vymezená body od Z a J s.č. vzdálenými 374:231; 376:222; 388:237; 391:248mm. Výzkum byl prováděn formou sledování jednotlivých výkopů a dokumentací následně vzniklých stratigrafických profilů. V severozápadní a jihovýchodní části plochy Horního náměstí se podařilo zachytit souvrství s nálezy od 11. do přelomu 15. a 16.století, přičemž vrstvy s mladohradištním materiálem dosahovaly místy mocnosti až 0,4 m. Z nálezů převažovala vesměs keramika, při výkopu u kaple sv. Jiří na jihovýchodním okraji náměstí byl částečně zachycen i pozůstatek pravděpodobně původní vnitřní dřevěné zástavby akropole hradiska z první poloviny 11.století.

Jiří Kohoutek, ÚAPP Brno

Resumé:

Přerov (Bez. Přerov), Horní náměstí 26. Burgwallzeit, Mittelalter (13.-15. Jh.). Siedlung. Rettungsgrabung.

Přerov (Bez. Přerov), Horní náměstí. Jüngere Burgwallzeit, Mittelalter (14.-16. Jh.). Siedlung. Rettungsgrabung.

PŘEROV (okr. Přerov)

"Pod Hvězdárnou". Středověk. Sídliště. Povrchový průzkum.

Při povrchovém průzkumu hromad vytěžené hlíny podél výkopu procházejícího přes zahrádkářskou kolonii „Pod Hvězdárnou“ se podařilo v létě 2001 shromáždit soubor středověké keramiky ze 14.-15. století. Další menší soubory pocházejí přímo ze soukromých parcel. Lokalita se nachází 2 km východním směrem od centra města.

Václav Martinek, Zdeněk Schenk, FF MU Brno

Resumé:

Přerov (Bez. Přerov), „Pod Hvězdárnou“. Mittelalter. Siedlung. Terrainbegehung.

PŘESTAVLKY (okr. Přerov)

"Opálky". Novověk. Ojedinelé nálezy. Povrchový sběr.

Na známé paleolitické lokalitě (Klíma 1975, 9) bylo nalezeno prostřednictvím povrchového sběru nečetné množství novověké keramiky (17. století). Není vyloučeno, že nálezy mohou souviset s pobytem švédských vojsk v r. 1643 v nedaleké Horní Moštěnici.

Zdeněk Schenk, FF MU Brno

Literatura:

Klíma, B. 1975: Nová paleolitická stanice u Přestavlk (okr. Přerov). PV 1974, 9.

Resumé:

Přestavky (Bez. Přerov), „Opálky“. Neuzeit. Einzelfunde. Terrainbegehung.

RAJHRAD (okr. Brno-venkov)

„Pod Kopci“. Středověk, novověk. Klášter. Záchranný výzkum.

Lokalita se nachází v SV části extravilánu obce Rajhrad. Vlastní poloha naleziště je nížinného charakteru, situovaná v pravobřežní akumulární terase řeky Svatky (ZM ČSSR 1:10 000 list 24-34-20, plocha vymezená body vzdálenými v mm od Z a J okrajové sekční čáry: [119,344], [134,352], [140,337], [126,330]). Výkopová rýha protáhla lokalitu v prostoru vjezdu a zahrady za Tavernou, před budovou fary, v rajské zahradě, západním křídle a v prostoru hospodářských budov za Státním archivem.

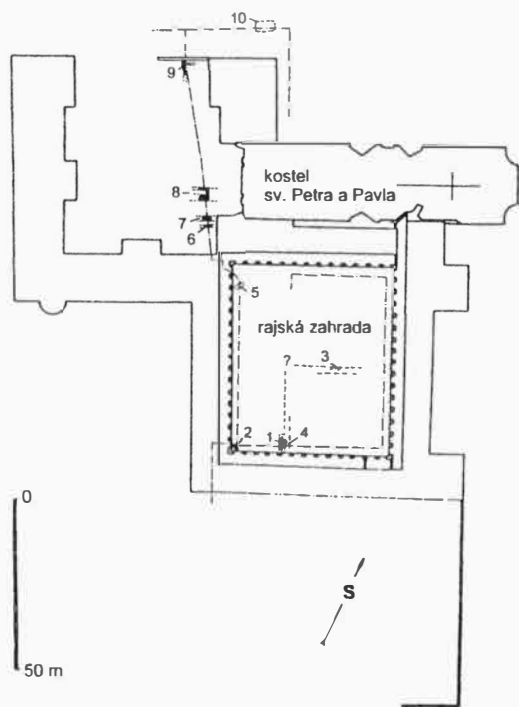
V roce 1951 byla prokopána klášterní zahrada, z které pochází slovanská keramika, žernovy, zvířecí kosti, mazanice a uhlíky. Osídlení hradiště bylo možné datovat do 9. až 12. stol. V sondách byla nalezena destrukce spálených srubových stěn, zemnice a množství keramiky (Staňa 1961).

V roce 1993 proběhly stavební úpravy v rajské zahradě (Unger 1997). Sondy byly vedeny v areálu klášterní zahrady a v areálu rajské zahrady. V hloubce 2,5 až 3,5 m zde byl objeven povrch terénu z doby, kdy zde započala stavební činnost, tzn. z počátku 13. stol. (? stavba kostela). Kulturní vrstva s keramikou je až z 1. pol. 13. stol. a souvisí s životem v klášteře. Nejstarší kamenné zdivo je datováno do druhé poloviny 13. stol. Jinak podstatné stavební změny trvaly až do 30. let 18. stol., kdy celý areál dostal dnešní podobu. Podoba kláštera před počátkem 13. stol. však nebyla tímto výzkumem vyřešena.

Záchranný archeologický výzkum provedený v roce 2001 v areálu benediktinského kláštera v Rajhradě (Kos 2001) přinesl několik nových poznatků. Během hloubení kanalizačních rýh bylo zachyceno poměrně velké množství archeologických situací. Jednalo se zejména o základová zdiva, sídlištní objekty a souvrství z rozmezí 11.-18. stol.

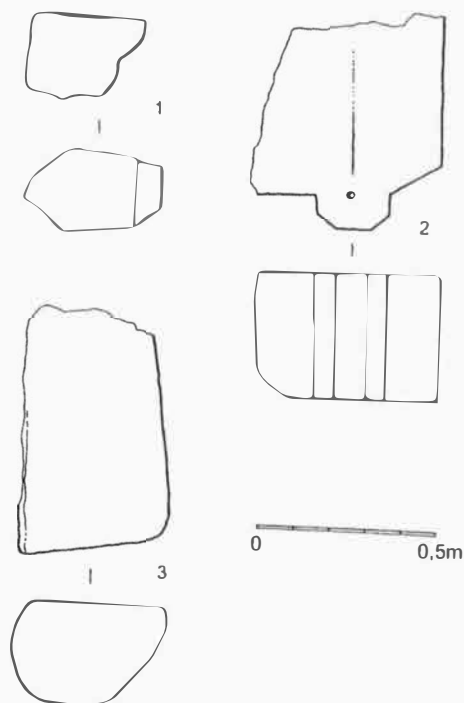
Nejpočetnější doklady středověké stavební architektury pocházejí z rýhy před současnou farou. Zde bylo zachyceno několik mohutných základových zdí ze 13. stol. Některé nálezy z okolí ovšem dokládají osídlení v blízkosti kostela sv. Petra a Pavla již na přelomu 12. a 13. stol. Podrobnější průzkum však nebylo možné provést, neboť výko-

pová rýha se omezila pouze na 2 m hloubky a v areálu dnešního kláštera jsou mohutné až několikametrové navážky stavební suti z novověkého období. V jedné z novověkých jam byly nalezeny opracované gotické kamenné články.

Obr. 38. Rajhrad, Klášter. Částečný plán půdorysu kláštera s kostelem sv. Petra a Pavla a přílehlými částmi budov. Čerchovaně je vyznačena trasa výkopové rýhy, číslicemi pozitivní archeologické nálezy (1: zeď k. 914, 2: kašna k. 915, 3: příkop zachycený výzkumem J. Ungera v roce 1993, 4: příkop k. 504, 5: jáma se stavební suti k. 505, 6: zeď k. 919, 7: zeď k. 912, 8: zdiva k. 910 a 911, 9: zdiva k. 909 a 908) (převzato a upraveno podle Unger 1997).

Rajhrad, Kloster. Teilplan des Klostergrundrisses mit der St. Paul- und-Peter-Kirche und anliegenden Gebäudeteilen. Strichpunktiert ist die Route der Aushubsrille, mit Ziffern positive archäologische Funde bezeichnet (1: Mauer K. 914, 2: Brunnen K. 915, 3: Graben, der bei der Grabung J. Ungers im Jahre 1993 entdeckt wurde, 4: Graben K. 504, 5: Bauschuttgrube K. 505, 6: Mauer K. 919, 7: Mauer K. 912, 8: Mauerwerke K. 910 und 911, 9: Mauerwerke K. 909 und 908) (übernommen und modifiziert nach Unger 1997).

Obr. 39. Rajhrad, Klášter. Nálezy stavebních kamenných článků (1: inv.č. 69/01-116; 2, 3: inv.č. 69/01-129). Uloženo v klášteře.

Rajhrad, Kloster. Steinerne Bauelemente (1: Inv.Nr. 69/01-116; 2, 3: Inv.Nr. 69/01-129). Deponiert im Kloster.

Při S obvodu fary, v místě dnešní zděné brány, byla rýhou prořata jedna vápenná jáma z raně novověkého období. V okolních navážkách byly též nalezeny volně rozptýlené lidské kosti, které by mohly souviset s likvidací klášterního hřbitova někdy v 17.-18. stol.

Podél J obvodu Státního archivu (zahrada) byla v rýze zachycena masivní kamenná zeď, jejíž zánik spadl někdy do přelomu 17.-18. stol., nelze proto vyloučit, že zeď byla středověkého původu.

Dalším místem výzkumu byla plocha rajské zahrady, kde byl prováděn archeologický výzkum již v roce 1993 (J. Unger). Kromě nálezu pozůstatků zděné cihlové kašny na dešťovou vodu, která se nacházela někdy v 18.-19. stol. v JJZ nároží zahrady, byl zjištěn i fragment středověkého zdiva, datovaného do 13. stol., jak dokládají nálezy keramiky z podložních a nadložních vrstev. O něco mladší (stratigraficky) je výkop s poměrně strmými stěnami, jehož dno ani protější okraj nebyly archeologicky zjištěny. Mohlo se jednat o příkop, jenž uvádí z rajské zahrady v roce 1993 J. Unger. Stáří fortifikace by mohlo náležet do 13. stol.

Posledním pozitivním místem byl úsek nacházející se v prostoru hlavní brány kláštera. Zde

bylo zaznamenáno souvrství s nálezy keramiky a stavebního článku z přelomu 12.-13. stol. a nález jediného sídlištního objektu z 11. stol. Objekt představoval 2 m dlouhou a 70 cm hlubokou jámu s mazanícovým a uhlíkatým zásypem, ve kterém bylo nalezeno několik zlomků keramiky.

Josef Unger, Petr Kos, ÚAPP Brno

Literatura:

Staňa, Č. 1961: Zjišťovací výzkum na slovanském hradišti v Rajhradě. PV 1960, 92-93.

Unger, J. 1997: Rajhrad, okr. Brno-venkov, Benediktinský klášter. PV 1993-1994, 232-234.

Kos, P. 2001: Rajhrad 2000-2001, Tlaková splašková kanalizace. ÚAPP Brno NZ č.j. 318/01.

Resumé:

Rajhrad (Bez. Brno-venkov), „Pod Kopci“. Mittelalter (13.-15. Jh.), Neuzeit. Kloster, Siedlung. Rettungsgrabung.

ROSICE (okr. Brno-venkov)

Palackého nám. Středověk, novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Na základě smlouvy s Městským úřadem v Rosicích byl proveden dohled a záchraný výzkum při stavbě kanalizačního sběrače. Jde o první etapu rekonstrukce celého Palackého náměstí. Rozsah stavby byl vymezen hranou křižovatky Kolárova-Zámecká ul. přes ulici Na Schodech na Palackého náměstí. Téměř v celém úseku výkopy neporušily žádnou archeologickou situaci. V ulici Zámecké se bezprostředně pod současnou dlažbou vozovky nacházelo skalní podloží. Teprve v prostoru Palackého náměstí před budovou Městského úřadu byly výkopem porušeny kulturní vrstvy, které dosahovaly hloubky 0,7 až 0,5 m od dnešní rovně vozovky. Podloží v těchto místech tvořila světle hnědá hlína s příměsí písku a jílu. Ve výkopu byla zjištěna jedna nevelká jáma, která měla vanovitý profil dlouhý 0,9 m, rovné dno v hloubce 0,8 m a výrazně skloněné stěny. Z výplně objektu pak byly získány pouze uhlíky a drobné zlomky mazanice. Vrstva, která ji překrývala, však obsahovala zlomky keramiky ze 14. a 17. stol., železnou strusku, zvířecí kosti, úlomky mazanice a uhlíky. Na protější stěně 2 m širokého výkopu pak byla zachycena štetová úprava zřejmě starší komunikace, nacházející se asi 20 cm pod současnou dlažbou, která byla tvořena plochými, na výšku uloženými kameny. Mezi spodní úrovní štetování a podložím byla ještě 20 cm mocná vrstva hnědé prachové hlíny se zlomky keramiky, cihel a železné strusky.

Miroslav Bálek, ÚAPP Brno

Resumé:

Rosice (Bez. Brno-venkov), Palackého Platz. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

SLAVKOV U BRNA (okr. Vyškov)

Malinovského ul. Novověk. Sídliště. Záchraný výzkum. Uložení: Muzeum Vyškovska (i.č. A 11 075-11 093).

Poloha lokality v ZM ČR 1:10 000, list č. 24-43-09 v souřadnicích od Z a J s.č. 94:313; 97:313; 94:316; 97:316 mm. Při realizaci přístavby tělocvičny ZŠ Komenského ve Slavkově u Brna byl v průběhu srpna až října 2001 proveden záchraný archeologický výzkum. Na profilu základového pasu, jdoucího přes třetinu délky plochy, byla zdokumentována novověká kulturní vrstva o síle 20-45 cm, která obsahovala zlomky cihel a kamenů, uhlíky, mazanici, čočky malty, fragmenty železných předmětů a střepy keramiky (malované i glazované) a skla. Celý nálezový kontext lze datovat do 16.-17. stol. a představuje doklad určitých terénních úprav této podmáčené lokality již od období raného novověku.

Tomáš Zeman, Muzeum Vyškovska

Resumé:

Slavkov u Brna (Bez. Vyškov), Malinovského Gasse. Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

STARÁ VES NAD ONDŘEJNICÍ (okr. Frýdek-Místek)

Zámek. Novověk. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán zemními pracemi prováděnými v souvislosti s celkovou rekonstrukcí významné renesanční kulturní památky. Výzkum se uskutečnil zejména ve sklepech objektu, kde docházelo ke snižování úrovně podlah, respektive k sanačnímu odkrytí základového zdiva. Sondy byly položeny rovněž v exteriéru – při venkovním líci základového zdiva. Ve sklepních místnostech SV a JV křídla zámku (č. 012, 014, 015, 016 dle plánové dokumentace projektanta) byly nalezeny pouze náplavové vrstvy a starší, valounovým štětem tvořená podlaha. Keramické nálezy z tohoto prostoru byly sporadické a výrazně mladší než stavba sama. Zajímavější byla situace v SZ křídle zámku, konkrétně v přízemních místnostech č. 107 až 109. Po sejmutí podlah a jejich nejmladších podsypů bylo objeveno mocné souvrství, které prozradilo, že tyto místnosti byly původně rovněž podsklepeny. Sklepy pod místnostmi 107 a 108 byly dokonce propojeny, což umožňoval kamenný vynášecí pas. Sklepní prostora pod místností č. 109 sloužila jako mohutná jámka. Shoz odpadu byl v místnosti 109 situován při jejím

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00